

ФЕМЕ И ВЕКОВНИЦИ

... Амазонку Алеу, којој је њена краљица Хиполита поверила на чување Херин појас бесмртности услед напада Херкула и Аргонаута, силују пијани морнари и бацају је преко палубе пререзаног врата. На сву срећу, будући да је носила појас бесмртности, преживљава, али на несрећу открива не само да је остала трудна већ и да је плод настао током силовања бесмртан. У жељи да се лиши нежељеног плода, она се обраћа грчком пантеону богова и предузима одлазак у Хад, са истим, поразним исходом. Потом се обраћа непријатељима Амазонки Скитима, са жељом да њени богови уклоне бесмртан плод из њене утробе. Скитски шаман јој отвара пролаз у скитско подземље, уз погодбу да му преда оно што из тог подземља изнесе на светло дана. У бизарном подземљу, у коме скитски богови подземља прихватају да из ње уклоне бесмртни плод да би могли да га убијају до миле воље, Алеа схвата да не жели да плод осуди на судбину гору од смрти због туђих (очевих) грехова. Одбија да преда плод скитским боговима и излази из подземља, где ју је шаман сачекао, тражећи да му преда оно што је изнела из подземља – своје будуће дете. Алеа то одбија с гнушањем, и почиње епско путовање, које ће је одвести што је даље од шамана, чак на Хималаје... где је с првим трудовима сачека шаман како би узео своју договорену плату, што и чини, решен да од Алеиног новорођеног сина направи свог бесмртног шејрта и наследника, ког ће према најави одгајати да мрзи своју бесмртну мајку, која је давала све од себе да га се лиши непосредно по његовом зачећу...

Мит, легенда, мисао или истина? Са које год стране да посматрамо време, историју и садашњост, жена има посебно место. Жена као тема није нова, као што није нова ни форма стрипа. Током историје уметности жена је увек била и остала неисцрпан мотив. Инспирација женом на специфичан начин носи у себи антипode и почива негде на линији између граничних осећања према њој, обожавања, мржње, поверења, страха... али посматрана са становишта мушког принципа. Форма стрипа, иако бележи повремено учешће женског стваралаштва, у већини случајева настала је од *masculine* руке. Ту се може тражити прва специфичност и новина коју подстиче нови албум *Вековника*, који фокусира *fete* конотацију.

И критичан и романтичан у исто време, нови албум *Вековника* истиче тему жене на свеобухватан начин. Заснован је на идеји жене као субјекта у процесу стварања и објекта у процесу посматрања. Наслоњен на временски ток, носи и преноси јаку поруку о односу према жени и истиче њену проблематику разбијајући стереотипе. Кроз феминистички ангажовану линију окупља жене, уметнице из целог света којима је својствено изражавање у форми стрипа. Оне својим стваралачким процесима обликују идеју о наметнутим принципима рода. Сам појам *амазонке* подразумева борбеност, истиче ангажованост која

запоставља друге стране бића. Избором приче о Амазонки Алеји уводи се и тај аспект рода, њена борба окреће се ка себи и новом бићу који је део ње.

Тема о Амазонкама не познаје време, актуелна је у свако доба и различитим контекстима, а смештена је у античко време, односно прецизније речено, потиче из тог времена, када је установљена драмска форма трагедије, чија је критичка тематика узимана из митова. И као што је у то време била усмерена ка гледаоцу, и данас има за циљ очекивање, односно она мора продубити гледаочеве моралне особине и у њему подстаћи осећање, те на тај начин прочистити његову душу. У овом делу можемо наћи следећу специфичност која повезује време и одређује улогу *Вековника* и одабране теме.

Сам појам *амазонка* је ангажован. Он носи конотације борбености женског рода у различитим временима и околностима. Чињеница да се кроз време ова тема обрађивала претежно из мушког угла истиче значај новог угла који нам доноси нови албум *Вековника*, угла жене као субјекта и објекта. С тим у вези, другачији је и приступ према борбености, победнички. Осим питања рода, нови албум *Вековника* подстиче и питања различитости у самом роду. Дискурс диверзитета видљив је кроз разлике у уметничким изразима видљивих кроз цртеж. Потези, линије, обликовање форме, изражајни гестови одраз су специфичности сваке уметнице понаособ, али све заједно окупљене су око исте теме.

Аутор стрип серијала *Вековници* овим новим албумом, поред тог што окупља на специфичан начин жене уметнице савременог доба, он покреће и питање постојања митског народа жена у уметности. Историја уметности бележи неке појаве о њима, али су сведени на изузетке. У књижевности ранијих времена наилазимо на њихово присуство код Бокача (Тезејида), Чосера (Кантерберијске приче), затим у романтизму код Клајста (Пентисилеја). Међутим, ни овде нису биле главна тема, већ су посматране из неког издвојеног угла. Као светла тачка у уметничким путевима десила се Меилова опера према Жуијевом либрету (Амазонке или Оснивање Тебе).

Појављивале су се и као образац романескних женских ликова са алузијом на појам *амазонка* који је ушао у свакодневни говор, посредно указујући на матријархално друштво. У 20. веку, времену када се су срушили бројни стандарди и успостављали нови системи, обраћа се више пажње на тему амазонки. Тако, Х. Д. Лоренс пише новелу *Одбегла амазонка*, која носи и причу о питању расе, не само рода. Седма уметност, односно филм највише се бавио овом темом. Најпознатији примери су остварење *Амазонка и њен муж* (Ф. Ланг) и *Амазонке* (Т. Јанг), у којима се подстиче угао заводљивих и кобних жена.

Ликовна, односно визуелна уметност, за разлику од осталих уметничких израза, није занемаривала народ Амазонки. У ранија времена обично су представљане као рањене или побеђене, често и повезане са кентаурима као мушким контрапунктом. Најпознатији пример из новијег времена је Рубенсова *Битка Амазонки*, са сличним односом као побеђених и палих од грчких војника. У форми стрипа, као дела визуелне уметности, такође је присутна тема амазонки. Један од издвојених примера је Дајана Принс из стрипа *Чудесна жена*, јунакиња која постоји у стриповима дуже време. Нови албум *Вековника*

посвећен је жени и Амазонки Алеји, а наставља се на досадашњи ток, уводећи новину да су тему обрадиле жене са различитих територија и из различитих култура, а које повезује исти циљ усмерен ка новом односу жене у друштвеним контекстима и све кроз форму стрипа.

Биљана Јотић,
МА ист. ум. и кустоскиња